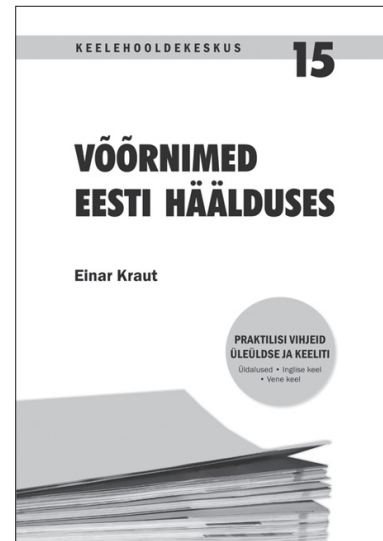

Einar Kraut,

„Võõrnimed eesti häälduses. Praktilisi vihjeid üleüldse ja keeliti. Üldalused. Inglise keel. Vene keel”. Tartu: Keelehooldekeskus 2015

Nii aja- kui ka ilukirjandust lugedes puutume pea iga päev kokku võõrnimedega. Nii võib näiteks jalgpallisõber leida eest lause „Vassiljevi koduklubi Bialystoki Jagiellonia hoiab Poolas 9. vooru järel liidrikohta” (Postimees 22.09.2016) ja seista küsimuse ees, kuidas peaks kõlama selle jalgpalliklubi nimi eesti häälduses, kui tahaks klubist rääkida. Kuidas hääldada *y*, kuhu panna neis sõnades rõhk jms?

Võõrnime eesti hääldus võib olla kindlaks kujunenud (nt ei hääldata kohanime *Moskva* mitte rõhuga teisel silbil, nagu see on vene häälduses, vaid mugandatult rõhuga esimesel silbil). Kui see aga nii ei ole, oleks hea teada, kuidas nt lugedes ette tulevat võõrnime, millega varem ei ole kokku puutunud, eesti kõnes hääldada. Kas hääldada võõrnime täpselt võõrhääldust järgides? Või leida võõrnime hääldusele võimalikult lähedane eesti hääldusvaste? Või hääldada võõrnime hoopis kirjaipildipäraselt? Nende küsimuste üle mõtlemiseks ja häälduskohanduspõhimõtetega tutvumiseks, aga ka kahe keele (inglise ja vene keele) kohta hääldusmugandusreeglite leidmiseks tasub huvilisel kätte võtta Einar Kraudi raamat „Võõrnimed eesti häälduses” (2015).

Raamatu esimene peatükk pakub põhimõttelisi pidepunkte ja mugandusreegleid võõrnimedele häälduseks eesti kõnes. Peatükk on liigendatud neljaks alapeatükiks ja sealt leiabki lugeja vastuseid küsimusele, kuidas võõrnimesid eesti kõnes hääldada. Põhimõtted, millest Kraut kirjutab, on kaalutud, hästi põhjendatud ja lahti kirjutatud. Palju abi mõttekäikude jälgimisel pakuvad rohked nimenäited eri keeltest ja nende hääldusvasted eesti kõnes. Et nimede juurde toodud hääldusmugandused oleks paremini jälgitavad, tasuks esimese peatüki lugemist alustada lõpust („Tähistus ja lühendid”), kus on seletatud häälduse edasiandmiseks kasutatud erimärke, lisatähiseid jms ning lahti kirjutatud lühendid.

Kraut sõnastab raamatus võõrnimede hääldusega seotud probleeme ja otsib neile lahendusi. I peatüki 3. alapeatüki pealkiri on üks hea näide probleemisõnastustest: „Lahknevuste väljakutse: kuidas püüda püüdmata?“. Võõrkeeli õppinud teavad, et kahe keele hääldus ei kattu kunagi üks ühele ning foneetilised lahknevused panevad õppija omandama uusi hääldusharjumusi. Samas võib leida võõrkeelt õppima hakates siiski ka sarnasusi oma emakeele ja võõrkeele häälduses. Kui võõrkeele õppimisel võib olla muuhulgas sihiks võimalikult väikse aktsendiga hääldus, siis mis peaks olema sihiks eesti kõnes võõrnimede hääldamisel? Kraut arvab, et kui „lähtekeele eristusvõimalused on suuremad”, tuleb leida „võimaluse piiresse mahtuv ligilähedane sarnasus” (lk 29). Seda põhimõtet seletavad lahti mitmed näited alapeatükkides 3.1.1–3.1.3 (lk 29–32). Kui aga eesti keel võimaldab suuremat eristust, saab seda mõne hääldusjoone edasiandmisel ära kasutada. Heaks näiteks on keeled, kus rõhulise silbiga kaasneb vokaali pikem hääldus, aga samas puudub vokaalidel pikkusvastandus lühike–pikk. Kuna see pikem hääldus on ligilähedane eesti teisevärtelise sõna vokaali pikkusega, saab seda võõrnimede hääldamisel rõhuga kaasnevalt ära kasutada (vt näiteid 3.2.1 lk 32–33).

Kraut leiab, et võõrnimede hääldus eestikeelses kõnes on võõrkeele häälikute jäljendamine „lähimaga, mida võimaldab meie oma hääldussüsteem” (lk 30). Sihiks ei ole mitte võimalikult „ehtne” originaalilähedane hääldus – see ongi tegelikult võimatu, sest siis tuleks tunda väga paljude võõrkeelte hääldust. Ka ei ole sihiks raamatuski toodud paljude mugandusreeglite korralik järgimine, vaid võõrnimesid hääldades tuleb Kraudi järgi balansseerida „kahe häälduse õhkõrnal (--) kokkupuutejoonel” (lk 42).

Raamatu II ja III peatükis rakendab Kraut I peatükis toodud hääldusmuganduspõhimõtteid inglise ja vene nimede hääldusest kirjutades. Nendest peatükkidest leiab lugeja suure hulga nimenäiteid ja nende eesti häälduskujusid. Inglise nimesid aitab pärast peatüki lugemist üles leida lisas 2 toodud nimeregister. Vene nimede hääldust käsitlevas peatükis on enim tähelepanu pööratud rõhu asukohale ning lugejale on kindlasti suureks abiks 4. peatükk, kus on märgitud rõhk suures hulgas perekonnanimeses, aga ka mõningates muudes nimeses, kus rõhu asukoht ei ole ootuspärane. Nende kahe peatüki juurde kuulub ka CD nimehääldustega. CD-l hääldatud nimed on peatükkides alla joonitud. Kuulamist on mugav kasutada paralleelselt lugemisega. Kuna CD-l ei ole helifailid

pealkirjastatud, tasub tähele panna raamatu lisa 3, kus on olemas viited alapeatükkidele, mille juurde hääldusnäited kuuluvad.

Jääb veel üle soovida lugejale head võõrnimede häälduse üle mõtlemist, häälduse tähelepanemist, harjutamist ja muidugi raamatust abi otsimist, kui mõne inglise või vene nime hääldus küsimusi tekitab. Samuti jääb soovida raamatule järge.

Pire Teras